

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců Mgr. Víta Bičáka, JUDr. Romana Fialy, Mgr. Ing. Radovana Havelce, JUDr. Michala Mazance a JUDr. Tomáše Rychlého rozhodl o návrhu **Energetického regulačního úřadu**, se sídlem v Jihlavě, Masarykovo náměstí 91/5, na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi ním a **Krajským soudem v Ústí nad Labem**, a dalších účastníků sporu vedeného u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 19 C 359/2015, o vydání bezdůvodného obohacení či náhradu škody: žalobkyně **Liberty Ostrava, a. s.**, IČO 45193258, se sídlem v Ostravě, Vratimovská 689/117, zastoupené JUDr. Martinem Nedelkou, Ph.D., advokátem se sídlem v Praze 1, Olivova 2096/4, a žalovaná **ČEZ Distribuce, a. s.**, IČO 24729035, se sídlem v Děčíně, Teplická 874/8,

t a k t o :

Příslušný vydat rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 19 C 359/2015, o vydání bezdůvodného obohacení, eventuálně o zaplacení náhrady škody, **je správní orgán.**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Návrhem doručeným dne 7. 10. 2019 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále „zákon o některých kompetenčních sporech“), se Energetický regulační úřad (dále též „ERÚ“ či „navrhovatel“) domáhal, aby zvláštní senát rozhodl spor o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona o některých kompetenčních sporech. Spor vznikl mezi ním a Krajským soudem v Ústí nad Labem, ve věci vedené u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 19 C 359/2015, o vydání bezdůvodného obohacení, eventuálně o zaplacení náhrady škody.

[2] Z předloženého spisu vyplynuly následující skutečnosti:

[3] Žalobou podanou u Okresního soudu v Děčíně dne 31. 8. 2015 se žalobkyně domáhá po žalované zaplacení částky 394 282 222,21 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení, eventuálně náhrady škody. Z žaloby se podává, že žalovaná (ČEZ Distribuce, a. s.) jako provozovatel distribuční soustavy a žalobkyně (Liberty Ostrava, a. s.; dříve ArcelorMittal Ostrava, a. s.) jako zákazník uzavřeli dne 4. 11. 2010

smlouvu o distribuci č. 10_VVN_5_02729281. Na základě této smlouvy žalovaná poskytuje žalobkyni službu distribuce elektřiny, za kterou žalobkyně platí dohodnutou cenu. V období od 1. 1. 2013 do 30. 9. 2013 žalobkyně prostřednictvím dceřiné společnosti vyrobila celkem 558 924,659 MWh elektřiny, která byla dceřinou společností následně dodána žalobkyni prostřednictvím lokální distribuční soustavy, jejímž provozovatelem je samotná žalobkyně. V souvislosti s vlastními dodávkami elektřiny žalobkyně služby distribuce žalované nevyužila a pro tuto spotřebu elektřiny nesjedнала smlouvu o distribuci elektřiny ani s žádným jiným provozovatelem distribuční soustavy. Žalovaná však v uvedeném období žalobkyni vystavila celkem devět faktur, které mimo jiné zahrnovaly rovněž fakturaci platby složky ceny za distribuci elektřiny na úhradu nákladů spojených s podporou obnovitelných zdrojů energie (dále jen „OZE“) a kombinované výroby elektřiny a tepla (dále jen „KVET“). Z jednotlivých faktur přitom jednoznačně vyplývá, že žalovaná poplatky za OZE a KVET fakturovala též ve vztahu k vlastním dodávkám elektřiny žalobkyně, tedy k dodávkám, u nichž žalobkyně nevyužila služby distribuce žalované. Žalovaná za měsíce leden až září 2013 ve vztahu k vlastním dodávkám elektřiny žalobkyně ve výši 558 924,659 MWh vyfakturovala poplatky za OZE a KVET v celkové výši 325 853 076,21 Kč a DPH z této částky ve výši 68 429 146 Kč, tedy celkem 394 282 222, 21 Kč, přičemž tuto částku žalobkyně žalované uhradila. Následně však žalobkyně dospěla k názoru, že žalovaná v souvislosti s vlastními dodávkami elektřiny žalobkyni žádnou distribuční službu neposkytla a že poplatky za OZE a KVET za elektřinu, která nebyla předmětem distribuce ze strany žalované, vůbec neměla být žalobkyni fakturována. Úhrada poplatků za OZE a KVET v tomto rozsahu tak podle žalobkyně představuje bezdůvodné obohacení žalované. Oprávnění žalované jako provozovatele distribuční soustavy vybírat od svých zákazníků platby za OZE a KVET vyplývalo v uvedeném období ze zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o POZE“). Finanční prostředky získané z těchto plateb byly žalovanou převáděny na společnost OTE, a. s., která je přerozdělovala jednotlivým výrobcům elektřiny z podporovaných zdrojů. Z ustanovení § 28 odst. 1 zákona o POZE, ve spojení s ustanovením § 13 odst. 1 zákona o POZE, je přitom zřejmé, že finanční prostředky získávané na podporu elektřiny z podporovaných zdrojů, včetně prostředků, které dále slouží k poskytování podpory výroby elektřiny z OZE a KVET, tvoří složku ceny za distribuci elektřiny; pokud tedy žalobkyně služby distribuce nevyužila, nebyla žalovaná oprávněna mu zmiňované platby účtovat. Tento právní názor byl potvrzen i v (žalobkyní blíže specifikovaných) rozhodnutích ERÚ, kde jako regulátor trhu opakovaně konstatoval, že provozovatel regionální distribuční soustavy nemůže od svých zákazníků požadovat na podporu elektřiny předmětnou složku ceny distribuce za elektřinu, která neprošla jeho distribuční soustavou. Žalobkyně z toho důvodu zaslala žalované výzvu k vydání bezdůvodného obohacení ze dne 11. 2. 2014. Žalovaná na tuto výzvu odpověděla dopisem ze dne 13. 3. 2014, v němž vydání bezdůvodného obohacení odmítla s odůvodněním, že tyto částky byly vyúčtovány v souladu s obecně závaznými právními předpisy a následně byly převedeny na společnost OTE, a. s., jako operátora energetického trhu, který je přerozděluje jednotlivým výrobcům elektřiny z podporovaných zdrojů.

[4] Okresní soud v Děčíně jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 4. 4. 2017, čj. 19 C 359/2015-792, zamítl žalobu na zaplacení bezdůvodného obohacení ve výši 394 282 222,21 Kč společně se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z této částky za období ode dne 19. 2. 2014 do zaplacení (výrok I), zamítl žalobu na zaplacení

pokračování

náhrady škody ve výši 394 282 222,21 Kč společně se zákonným úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z této částky za období ode dne 19. 2. 2014 do zaplacení (výrok II), a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované náhradu nákladů řízení ve výši 4 284 308 Kč (výrok III).

[5] Krajský soud v Ústí nad Labem jako soud odvolací však usnesením ze dne 27. 2. 2019, čj. 17 Co 507/2017-883, ve znění opravného usnesení ze dne 8. 4. 2019, čj. 17 Co 507/2017-891, zrušil rozsudek Okresního soudu v Děčíně ze dne 4. 4. 2017, čj. 19 C 359/2015-792, a řízení zastavil (výrok I) s tím, že po právní moci tohoto usnesení se věc postupuje Energetickému regulačnímu úřadu (výrok II). Odvolací soud rovněž rozhodl o nákladech řízení tak, že žádná z účastnic nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok III). Odvolací soud ve svém odůvodnění dospěl k závěru, že se z hlediska posouzení pravomoci soudů jedná o věc shodnou s případem řešeným v usnesení zvláštního senátu ze dne 15. 1. 2019, čj. Konf 45/2017-14. V uvedené věci zvláštní senát shledal, že pravomoc ERÚ rozhodovat spory, jejichž předmětem je ve smyslu § 52 odst. 2 zákona o POZE splnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, není omezena jen na případy, kdy jedna ze smluvních stran splnění této povinnosti odmítá, ale dopadá na všechny spory, kdy je rozporována povinnost k peněžitému plnění z titulu smluvního ustanovení sjednaného na základě zákona o POZE. Odlišnost spočívající v tom, že na místo vůči operátorovi trhu (OTE, a. s.) se v nyní posuzované věci žalobkyně jako zákazník distribuce domáhá plnění vůči provozovateli distribuční soustavy (žalované), na podstatě sporu ničeho nemění.

[6] Energetický regulační úřad s postoupením věci nesouhlasil a podal zvláštnímu senátu návrh na rozhodnutí negativního kompetenčního sporu. Navrhovatel v návrhu upozornil, že se nejedná o spor o splnění povinnosti uložené zákonem o POZE, neboť tato povinnost (hrazení složky ceny za přenos elektřiny a ceny za distribuci elektřiny na krytí nákladů spojených s podporou elektřiny) byla v rozhodném období plněna. Pokud se žalobkyně domáhá vydání bezdůvodného obohacení, právním důvodem žalobního nároku je institut upravený v § 2991 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, respektive právní úpravě jemu předcházející, a proto s odkazem na usnesení zvláštního senátu ze dne 30. 6. 2006, čj. Konf 132/2005-7, je podle navrhovatele nepochybně založena rozhodovací pravomoc soudů, neboť ty jsou k rozhodování věcí soukromoprávních primárně povolány. Navrhovatel v této souvislosti podotkl, že pokud žalobkyně uvedla, že nárokuje stejnou částku též z hlediska právní kvalifikace nároku na náhradu škody, pak je podle navrhovatele zřejmé, že se žalobkyně domáhá jediného nároku, byť nabízí jeho dvojí právní zdůvodnění. Rozhodovací pravomoci ERÚ je třeba podle navrhovatele vykládat restriktivně (srov. usnesení zvláštního senátu ze dne 13. 4. 2010, čj. Konf 108/2009-11), a proto je ERÚ kompetentní rozhodovat pouze spory „týkající se podpory elektřiny“, pokud je dána přímá obsahová a právní souvislost s vyplácením veřejné podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů. Nemůže jít o spojitost, která se dotýká podpory obnovitelných zdrojů jen okrajově. Žalobkyně se ve smyslu § 52 odst. 2 věty první zákona o POZE, pod který tento případ podřadil soud, nedomáhá splnění peněžité povinnosti uložené uvedeným zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona. Domáhá se nároku na vydání bezdůvodného obohacení, které není sporem o splnění povinnosti ve smyslu zákona o POZE. Na podporu svého stanoviska dále ERÚ citoval usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, čj. 32 Cdo 4755/2017-173, které má potvrzovat jeho názor, neboť

v něm bylo dosaženo závěru, že ve sporech s podobným předmětem řízení je dána pravomoc soudu. Navrhovatel dále citoval předcházející judikaturu zvláštního senátu (zejména usnesení zvláštního senátu ze dne 21. 3. 2018, čj. Konf 52/2017-17), dle které je hlavní funkcí ERÚ regulace trhu a dohled, nikoli nahrazování funkce soudu ve sporech, které jsou svou povahou soukromoprávní. S ohledem na tuto skutečnost dospěl navrhovatel k tomu, že i rozhodování sporu o náhradě škody spadá do výlučné pravomoci obecného soudu podle § 7 odst. 1 o. s. ř. Z uvedených důvodů se proto navrhovatel domáhá vydání rozhodnutí, kterým by zvláštní senát vyslovil, že k vydání rozhodnutí o předmětné žalobě je příslušný obecný soud v civilním soudnictví, a to se současným zrušením usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 2. 2019, čj. 17 Co 507/2017-883.

[7] Závěrem navrhovatel vyjádřil pochybnost nad správností posunu v rozhodovací praxi zvláštního senátu v usnesení ze dne 15. 1. 2019, čj. Konf 45/2017-14, jež se týkalo vrácení peněžitého plnění uhrazeného jako součást vyúčtování poskytnutých služeb distribuce elektřiny, a to na základě smluvního ujednání podle zákona o POZE, a v němž zvláštní senát uzavřel, že příslušným k vydání rozhodnutí v této věci je správní orgán. Navrhovatel stručně rekapituloval argumentaci zvláštního senátu v právě citovaném usnesení, a uvedl, že není dostatečně přesvědčivá a správná, protože: (a) popírá princip restriktivního výkladu pravomoci správního orgánu k rozhodování soukromoprávních sporů, setrvale podporovaný v dřívější judikatuře zvláštního senátu; (b) nesprávně se opírá o § 52 odst. 2 zákona o POZE, ačkoli vydání bezdůvodného obohacení nemá právní základ v zákoně o POZE, ale v občanském zákoníku; (c) neodůvodněně se upíná pouze k právnímu základu sporu, ačkoli s vydáním bezdůvodného obohacení může vyvstat řada dalších otázek, na jejichž základě bude posouzena otázka existence nároku na vydání bezdůvodného obohacení; (d) zvolené řešení oddaluje přístup k soudu a pravomoc ERÚ se může v budoucnu nepřipustně rozšiřovat např. právě i na rozhodování o náhradě škody, a to nejen v kontextu nyní posuzované věci; a (e) dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (zde navrhovatel odkazuje na několik jeho rozhodnutí), opřená také o předchozí judikaturu zvláštního senátu, založila legitimní očekávání účastníků, že spory budou projednány obecnými soudy.

[8] Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi správním úřadem a soudem se zvláštní senát řídil následující úvahou:

[9] Podle § 1 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb. je negativním kompetenčním sporem spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků. V nyní rozhodované věci popřeli svou pravomoc Krajský soud v Ústí nad Labem i navrhovatel, jedná se proto o negativní kompetenční spor, k jehož projednání je příslušný zvláštní senát podle zákona č. 131/2002 Sb.

[10] Podle § 52 zákona o POZE ERÚ rozhoduje spory týkající se podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů, elektřiny z druhotných zdrojů nebo elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a podpory tepla (odst. 1). ERÚ rozhoduje další spory, jejichž předmětem je splnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, nebo povinnosti vrácení neoprávněně čerpané podpory podle § 51 (odst. 2).

pokračování

[11] Zvláštní senát předesílá, že předloženou otázkou se podrobně zabýval právě ve svém usnesení ze dne 15. 1. 2019, čj. Konf 45/2017-14, jež se týkala platby za distribuci elektřiny na úhradu nákladů spojených s podporou OZE a KVET, a to ve vztahu k dodávkám elektřiny pro vlastní potřebu žalobkyně, kdy nevyužila distribučních služeb příslušné společnosti. V označeném usnesení zvláštní senát dospěl k závěru, že příslušný vydat rozhodnutí v dané věci je navrhovatel.

[12] Zvláštní senát nepovažuje za nutné zde opakovat veškeré argumenty, předložené v usnesení ze dne 15. 1. 2019, čj. Konf 45/2017-14, na něž v podrobnostech odkazuje. Pro přehlednost však zvláštní senát uvádí, že v odkazovaném usnesení nejprve shledal, že předmětný spor má svůj právní základ v existenci převážně soukromoprávního vztahu mezi žalobkyní a žalovanou. Dále přisvědčil premise, dle které rozhodovací pravomoc náleží zásadně soudům a vyluky ze soudní pravomoci ve prospěch správních orgánů je třeba vykládat restriktivně.

[13] V citovaném usnesení však zvláštní senát především zdůraznil, že pravomoc ERÚ rozhodovat spory dle § 52 odst. 2 zákona o POZE není omezena jen na případy, kdy jedna ze smluvních stran splnění této povinnosti odmítá, ale dopadá na všechny spory, kdy je rozporována povinnost k peněžitému plnění z titulu smluvního ustanovení sjednaného na základě zákona č. 165/2012 Sb. Zvláštní senát vysvětlil, že *„neexistuje tedy principiální rozdíl mezi situací, kdy jedna ze smluvních stran odmítne poskytnout plnění a situací, kdy sice plnění poskytne, ale žádá je zpět; v obou případech je východiskem jakýchkoli úvah posouzení zda (i) mezi stranami existuje smluvní vztah (platná smlouva) a zda (ii) bylo v souladu s touto smlouvou plněno. Jinými slovy, samotná existence poskytnutého plnění nemůže být rozhraničovacím kritériem pro určení pravomoci orgánu, který je povolán takový spor rozhodnout. Podstata sporu je v obou případech stejná: jde o posouzení, zda zákazník distribuce je (byl) povinen provozovateli distribuční soustavy splnit peněžitou povinnost sjednanou na základě zákona č. 165/2012 Sb.“*

[14] V nyní projednávané věci není sporu o existenci smluvního vztahu mezi žalobkyní a žalovanou, ani o tom, že pokud by si žalovaná nárokovala zaplacení ceny za služby distribuce elektřiny a žalobkyně jako povinná by to odmítala, pravomoc Energetického regulačního úřadu by byla založena. Stejně jako ve výše uvedeném případě zde dle zvláštního senátu nelze činit rozdíl mezi situací, kdy jedna ze stran odmítne poskytnout plnění a situací, kdy jej sice poskytne, ale následně jej žádá zpět. V obou případech je rozhodnou skutečností pro posouzení sporu úvaha o tom, zda měla žalovaná právo po žalobkyni žádat zaplacení za distribuci elektřiny, či nikoliv.

[15] Závěry zvláštního senátu uvedené v usnesení ze dne 15. 1. 2019, čj. Konf 45/2017-14, je tak třeba aplikovat i na nyní projednávaný případ, kdy je pravomoc k rozhodnutí ERÚ založena dle § 52 odst. 2 zákona o POZE.

[16] V usnesení ze dne 28. 11. 2019, čj. Konf 10/2019-14, pak zvláštní senát potvrdil tento nový názorový proud a také vypořádal dodatečnou argumentaci [viz odstavce 24 až 39 usnesení ze dne 28. 11. 2019, čj. Konf 10/2019-14], již navrhovatel polemizoval

s usnesením ze dne 15. 1. 2019, čj. Konf 45/2017-14, a kterou s drobnými úpravami zopakoval i v nyní posuzovaném návrhu [viz odstavec [7], body (a) až (e) výše].

[17] Zvláštní senát však musí přisvědčit navrhovateli v tom, že pokud žalobkyně nárokuje částku 394 282 222,21 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení a téže částku i z titulu náhrady škody, jde pouze o jediný nárok uplatněný s dvojím právním zdůvodněním.

[18] S ohledem na skutečnosti výše uvedené zvláštní senát vyslovil, že k rozhodnutí v předmětné věci je příslušný správní orgán (§ 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb.).

[19] Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. O nároku uplatněném žalobkyní tedy bude rozhodnuto Energetickým regulačním úřadem ve správním řízení.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 30. listopadu 2020

JUDr. Pavel Simon
předseda zvláštního senátu